

UN CAMPUS URBÀ I CIUTADÀ

Ruta pel Campus Sud

Ajuntament de
Barcelona

Finançat amb
impost turístic

Coneixement i ciutadania

El Campus Sud, que inclou l'espai comprès entre les avingudes Diagonal, de Joan XXIII i del Doctor Marañón, va néixer el 1957 amb la primera facultat que la Universitat de Barcelona (UB) hi va ubicar, la de Farmàcia. A inicis dels seixanta, s'hi incorporarien les escoles d'Arquitectura, d'Aparelladors (actual Edificació) i d'Enginyeria Industrial, que constituïrien la llavor del Campus de la futura Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), creada el 1971. D'aleshores ençà, s'hi han anat afegint altres institucions i entitats, majoritàriament d'ambdues universitats i, amb el temps, el creixement de la ciutat ha fet que el Campus hagi quedat envoltat d'edificis i no pas aïllat com al principi.

Barcelona té una estreta relació amb les seves universitats, totes amb una implantació decisiva en l'espai urbà, ja que han contribuït a construir la ciutat durant més de cinc-cents anys, i la zona del Campus Sud n'és un bon exemple, centrat, en aquest cas, en el desenvolupament urbanístic d'aquesta zona de Barcelona durant la segona meitat del segle XX. L'espai acull facultats i centres de la UB i de la UPC, a més de centres que depenen del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), com són l'Institut de Biologia Molecular de Barcelona, l'Institut de Geociències Barcelona i l'Institut de

Robòtica i Informàtica Industrial, i dues residències de la UB. Representa una de les concentracions de coneixement més grans del país, amb més de 21.000 estudiants, professorat i investigadors i investigadores, i inclou el Parc Científic de Barcelona, que reuneix a més de 3.000 persones entre personal d'investigació, projectes d'emprenedoria i empresaris i empresàries. En el mateix àmbit s'inclouen les instal·lacions esportives municipals d'Aristides Maillol i el tanatori i el cementiri de les Corts.

A la zona hi destaca l'enorme espai del parc de Bederrida, sota el qual hi ha el dipòsit regulador i de tractament primari de sanejament més gran de Barcelona. L'àmbit de Bederrida està pavimentat i s'hi han establert instal·lacions esportives obertes a la ciutadania. També han començat els treballs per fer-hi un pavelló provisional que acollirà la pràctica esportiva mentre durin les obres d'ampliació del Pavelló Esportiu Municipal L'Illa, al carrer de Numància.

El Campus Sud s'inscriu en un espai integrat dins els límits territorials del barri de la Maternitat i Sant Ramon, i limita amb edificacions tan destacades i emblemàtiques de la ciutat com el Camp Nou, l'espai on juga el primer equip del Futbol Club Barcelona; o el recinte històric de la

© Quim Roser

Maternitat, que inclou un gran parc urbà i edificis que acullen equipaments i serveis de diferents institucions i administracions públiques. A l'altre costat de la Diagonal i situat als jardins de Torre Girona, seu del Rectorat de la UPC, trobem també el BSC - CNS Barcelona Supercomputing Center, una instal·lació científica i centre de recerca públic on s'allotja el MareNostrum, el superordinador més potent de l'Estat espanyol i un dels més potents d'Europa.

Actualment, el Campus Sud té un Pla director de l'Ajuntament de Barcelona amb l'objectiu d'obrir aquest espai a la ciutadania.

En aquest sentit, l'any 2020 es va constituir la Taula Campus Sud per articular una taula de diàleg estable entre institucions, entitats i veïnat de l'entorn més proper, per tal de fomentar l'acostament del campus universitari a la ciutadania, fer-lo més actiu i pal·liar els efectes de la desertització urbana que es produeix quan es tanca l'activitat acadèmica. En definitiva, es proposa una estratègia per tal de fer el Campus Sud més urbà i més ciutadà, en el sentit d'integrar-lo en la trama urbana i en els usos propis de la ciutat, guanyar espai per a vianants, fomentar l'oci esportiu i dinamitzar activitats lúdiques per a les famílies i el veïnat de l'entorn.

①

Can Vinyals de la Torre o Torre Rodona

Any de construcció: torre del segle X, reconstrucció de la casa al segle XVIII

Adreça: carrer del Doctor Salvador Cardenal, 7

 Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

 Propietat privada, només es pot observar des de l'exterior

© Quim Roser

El Campus Sud està situat a l'actual barri de la Maternitat i Sant Ramon que, en els orígens, va ser una zona de masos, conreus de secà i hortes. La proximitat al nucli antic de les Corts i el fet de ser camí d'entrada al Pla de Barcelona li conferia un estatus important i estratègic que va propiciar que s'hi construïssin desenes de grans masies, moltes de fortificades, durant l'edat mitjana, de les quals es poden veure alguns vestigis a les zones limítrofes d'aquesta ruta.

Aquesta masia medieval rep el nom de la torre de guaita rodona que es conserva just al costat, una construcció defensiva edificada al segle X com a mesura de protecció i vigilància contra els atacs i les ràtzies sarraïnes dels exèrcits d'Almansor. La Torre

Rodona és un dels pocs exemples d'aquest període que queden dempeus a la ciutat. L'edifici tenia un ús residencial i agrícola i és testimoni dels centenars de masies que poblaven la zona des d'època romana.

Reformada en l'època gòtica, als segles XVI i XVII al voltant s'hi van construir altres edificacions que van formar l'actual conjunt que, amb la torre de guaita, és una obra protegida com a bé cultural d'interès local.

Testimoni dels centenars de masies que poblaven la zona des d'època romana

②

La masia de Can Planes

Any de construcció: 1702

Adreça: avinguda de Joan XXIII, 2

Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Propietat privada, només es pot observar des de l'exterior

© Quim Roser

Vestigi de les Corts més rural, territori ple de masos i camps de conreu fins ben entrat el segle XIX, la masia va pertànyer a la família Planes fins a l'any 1950, quan el darrer hereu de la nissaga va vendre'n els terrenys al Futbol Club Barcelona per construir-hi el nou estadi, moment en què la finca original es va traslladar, pedra a pedra, a l'emplaçament actual.

A partir dels anys cinquanta, es va anar transformant per als diferents usos que li va donar el Club, però va conservar sempre l'aspecte extern típic de les masies del Pla de Barcelona. Des que l'any 1979 el Club va decidir reconvertir-la en residència per a infants amb potencial per al futbol, Can Planes —que ara es

*

Residència per a infants amb potencial per al futbol des de l'any 1979 fins al 2011

coneix senzillament com la Masia— s'ha convertit en tot un símbol internacional d'aquest esport, i va mantenir l'ús de residència esportiva fins a l'any 2011. Als jardins hi destaquen les escultures de Josep Viladomat, Joan Abràs i Josep Maria Subirachs.

3

Cementiri de les Corts

Any de construcció: original del 1845, reconstrucció de l'any 1897

Adreça: avinguda de Joan XXIII, 3-15

 Totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

 Espai públic amb horaris d'obertura diaris, de 8 a 18 h
Disposa d'una visita guiada un diumenge cada dos mesos. Amb reserva prèvia

Les Corts va esdevenir un municipi independent quan es va segregar de Sarrià, l'any 1836, i amb aquella autonomia municipal va quedar clara la necessitat de construir serveis propis, com ara una parròquia o un cementiri. Des de finals del segle XVIII, estava prohibit fer enterraments vora les esglésies parroquials dels nuclis urbanitzats, així que es va decidir construir un cementiri als afores del nucli de les Corts. L'any 1845, els propietaris de Can Cuiàs van cedir uns terrenys a prop de la riera Blanca amb aquest objectiu.

Posteriorment, els darrers anys del segle XIX, l'augment de població del municipi va fer necessària una nova ampliació i reforma del cementiri, que van fer que actualment no es conservi cap element de

la construcció original. Tot i que no hi ha cap document que ho acrediti, la majoria de fonts indiquen que el nou cementiri es va inaugurar l'any 1897, i tant l'edifici administratiu, situat fora del recinte, com la porta, el mur de tancament i, sobretot, la capella interior responen a l'estètica modernista vigent a l'època. Posteriorment, s'hi han anat duent a terme noves ampliacions, i l'any 1993 es va construir el modern tanatori. El desembre del 2022, es va obrir

*

La majoria de fonts indiquen que el nou cementiri es va inaugurar l'any 1897

Un recorregut pel cementiri ens permet admirar sepulcres i panteons de diverses èpoques i estils

una segona porta d'accés al recinte per tal de facilitar-ne la viabilitat a peu.

Un recorregut pel cementiri ens permet admirar sepulcres i panteons de diverses èpoques i estils, alguns amb treballs escultòrics de gran vàlua. I és que les escultures són un dels molts tresors amagats del cementiri de les Corts: algunes estan fetes amb bronze, com la Pietat de Josep Viladomat, i hi tro-

bem també àngels, dolents, retrats llaurats en pedra de les persones que reposen al cementiri... Totes són obres dels grans escultors de l'època.

Alguns punts que cal destacar del passeig pel cementiri són:

El panteó dels Soldats, fet el 1904 per l'arquitecte municipal Pere Falqués –conegut pels bancs-fanals del passeig de Gràcia–, on reposen les despulls de 734 soldats morts a les guerres de Cuba i de les Filipines, que van acabar el 1898 amb la derrota espanyola i la mort d'uns tres mil homes catalans reclutats. El monument reproduïx un fortí colonial, amb canons i baluards, i està previst fer-hi una intervenció de reforma amb fons provinents de la taxa turística.

El cementiri hebreu, un dels recintes jueus més importants de Barcelona i el més antic dels que encara estan en actiu, iniciat el 1935. Es troba en un espai diferenciat de la resta del recinte -antigament, fins i tot tenia un accés independent-, on els difunts s'enterren al terra, segons la tradició jueva, i conté simbologia hebrea abundant que val la pena admirar.

La capella neogòtica, amb una cúpula que recorda les esglésies bizantines, reconstruïda el 1918 i que, com l'edifici de l'administració i tot el conjunt del cementiri, es caracteritza pel mateix toc modernista amb què s'havia dut a terme la reforma del 1897.

Al recinte de les Corts també hi descansen grans personalitats, com l'escultor Frederic Marès; el fotògraf i historiador Pere Català-Roca; el fotògraf Agustí Centelles; l'escriptor Prudenci Bertrana; i l'actor i humorista Joan Capri. També alguns dels grans noms del Futbol Club Barcelona, com els jugadors Paulino Alcántara, Josep Samitier, César Rodríguez, Estanislau Basora, Ladislao Kubala i Javier Urruticoechea; el president Narcís de Carreras i el massatgista del FC Barcelona Àngel Mur.

Actualment, hi ha vora trenta mil sepulcres i el conjunt està protegit com a bé cultural d'interès local. Des del 2014, és un equipament energèticament autosuficient: amb més de set-cents metres quadrats de plaques solars i una instal·lació tèrmica per a la producció d'aigua calenta, es cobreixen totes les necessitats de l'espai. En definitiva, el cementiri de les Corts és un lloc ple d'històries de vida i, per extensió, dipositori d'una gran memòria col·lectiva.

Al recinte de les Corts també hi descansen grans personalitats

El conjunt està protegit com a bé cultural d'interès local

1. Panteó dels soldats
2. Vista d'un carrer amb el Panteó Núñez al fons
3. Capella
4. Edifici de l'administració
5. Cementiri hebreu
6. Tanatori
7. Tomba de la família Sanfeliu Nogués

4

Finca Güell Porta Est

Any de construcció: 1883-1887

Adreça: avinguda de Joan XXIII, 27

Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

© Quim Roser

Amb la decisió de tirar a terra les muralles de Barcelona i urbanitzar tota la Plana a través de l'Eixample, els antics nuclis urbans independents es van anar annexant a la ciutat. La Diagonal havia d'unir el mar amb Sant Joan Despí travessant tota la zona de les Corts. Joan Güell va voler ser un dels primers a invertir en el reordenament de la zona i va adquirir els terrenys de la masia de Can Custó per edificar-hi un palauet d'estiueig. El seu fill Eusebi va continuar engrandint els terrenys comprant les masies dels voltants: Can Baldiró, Can Feliu i Can Cuiàs.

La suma de totes aquestes terres va donar lloc a la Finca Güell, el primer projecte d'envergadura que Eusebi Güell va encar-

regar a Antoni Gaudí, que en va dissenyar –seguint l'estil modernista que el caracteritzava– els jardins interiors, les dues edificacions i una tanca perimetral amb tres accessos de grans dimensions, un dels quals és aquest que ens ocupa. Aquesta porta Est està construïda amb maons vermells, té un únic pas en forma d'arc rebaixat i està coronada per pinacles recoberts amb detalls de ceràmica blanca i vermella. Amb l'obertura final de la Diagonal, l'any 1924, la finca va quedar segmentada en dos, i aquesta porta va perdre el sentit original. L'any 1957, es va enderrocar per construir la Facultat de Farmàcia, que actualment es diu de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació, però es va reconstruir aquell mateix any en l'emplaçament actual, respectant l'original.

5

Finca Güell Porta Sud

Any de construcció: 1883-1887

Adreça: carrer de Lluís Solé i Sabarís, 1-9

Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

© Quim Roser

Dels tres accessos que en el seu moment tenia la immensa Finca Güell, la porta Sud és la que queda més amagada, en una zona enjardinada entre les facultats de Biologia i de Ciències de la Terra i l'Institut Geociències Barcelona. Està construïda amb maó vermell, amb un escacat de petites rajoles de ceràmica que combinen el blanc i el verd, i es tracta d'un portal de dimensions més grans que la porta Est, que comunicava la finca del Palau de Pedralbes amb la seva antiga sortida cap al poble de les Corts. Dos cossos laterals simètrics coberts amb merlets d'alçada desigual feien de suport a una porta de reixa metàl·lica que es pot observar a la Casa Museu Gaudí del Park Güell. Aquesta petita obra modernista no es troba exactament en el lloc on es va construir. En un dels murs hi figura el número

1957: és la data en què es va traslladar a l'emplaçament que ara ocupa, presidint una àrea de descans per a estudiants de les facultats de Biologia i de Ciències de la Terra. Es va restaurar el 1982.

Pel que fa a l'accés nord de l'antiga finca, l'anomenada porta del Drac, és a l'avinguda de Pedralbes, on també es conserva el pavelló destinat a la porteria i les cavalleries. Aquesta era la porta principal de la finca, i en destaca l'espectacular reixa de ferro forjat, amb forma de drac, que fa referència al guardià del jardí de les Hespèrides, que Jacint Verdaguer va descriure al poema L'Atlàntida. La immensitat de la Finca Güell, que s'estenia en un vast terreny d'unes 30 hectàrees a banda i banda de la Diagonal, es pot comprovar en situar sobre el plànol aquests tres accessos.

Zona Universitària

© Quim Roser

A banda i banda de la Diagonal, la zona universitària s'obre amb grans espais verds i alguns dels jardins més emblemàtics de Barcelona, com els jardins de Pedralbes i el parc de Cervantes. La zona universitària de les Corts és on estan situats el Campus Diagonal de la Universitat de Barcelona, el Campus Sud de la Universitat Politècnica de Catalunya i el Parc Científic de la Universitat de Barcelona, i és l'àrea de la ciutat on es troben la majoria de facultats d'aquestes dues universitats, en el que és el campus universitari més gran de Barcelona.

La urbanització de la zona universitària va sorgir del Pla Comarcal del 1953, un intent d'integrar la ciutat amb els municipis adjacents per tal de satisfer la forta demanda d'habitatge durant els anys d'arribada massiva d'immigració,

frenar l'especulació immobiliària i millorar l'entorn urbà. L'objectiu principal de la zona universitària va ser descentralitzar les diverses carreres que s'oferien a l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona de la plaça de la Universitat, que ja estava saturat i no podia atendre la demanda creixent d'estudiants. Les obres es van iniciar l'any 1955 i, tot i que molts dels edificis presenten un estil afí a l'arquitectura prototípica del franquisme, també és possible trobar-hi edificacions més avantguardistes, obres d'arquitectes de renom premiades per les innovacions formals i pel caràcter modern. En destaquen -tot i que queden a la zona nord de la Diagonal i, per tant, al límit extern d'aquesta ruta- la Facultat d'Economia i Empresa, la Facultat de Dret i l'ampliació, a càrrec de Josep Antoni Coderch, de l'Escola d'Arquitectura aquesta sí, en ple Campus Sud.

L'edifici de la Facultat de Dret, construït el 1957 i premi FAD d'Arquitectura el 1958, és un exemple del canvi de l'arquitectura pública després de la Guerra Civil. L'edifici va suposar una innovació formalitzada en tres cossos: el de les aules, que s'organitza mitjançant un vestíbul i patis interiors; el dels seminaris, amb cinc plantes, i el de l'administració, la biblioteca i l'aula magna. L'edifici exemplifica clarament l'arquitectura racionalista i funcionalista, i fa servir un llenguatge arquitectònic contemporani que rebutja l'academicisme monumental que imperava al país. A més, s'hi integren altres arts, tal com mostra el mural situat sobre la porta principal de la facultat (Les taules de la llei, de l'escultor Josep Maria Subirachs i el ceramista Antoni Cumella).

La Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona neix el 2008, fruit de la fusió de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales i de l'Escola Universitària d'Estudis Empresariales. L'edifici de l'Escola Universitària d'Empresariales va ser un projecte dels arquitectes Javier Carvajal Ferrer i Rafael García de Castro de l'any 1961. Es tracta d'una mostra excel·lent d'arquitectura neorealista i fa gala d'una sèrie de principis constructius moderns, com ara la manca de color sobre el formigó nu o la divisió de les vidrieres externes en formes geomètriques. D'altra banda, l'edifici de la Facultat de Ciències Econòmiques, amb una gran bellesa i funcionalitat, es va inaugurar l'any 1967, i va ser un projecte dels arquitectes Subías, Giráldez i López Íñigo.

6

Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació, i Museu de la Farmàcia Catalana (UB)

Any de construcció: 1957

Adreça: avinguda de Joan XXIII, s/n

 Edifici parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

 Espai públic amb horaris d'obertura. Per visitar el museu cal concertar cita

© Quim Roser

La Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona és l'únic centre universitari públic de Catalunya on s'estudia la llicenciatura -i ara el grau- de Farmàcia. També s'hi imparteixen els ensenyaments de nutrició humana i dietètica, i ciència i tecnologia dels aliments.

La inauguració de la seu actual de la Facultat de Farmàcia, l'any 1957, va marcar els orígens de tota l'actual zona universitària de Barcelona com a gran projecte urbanístic de la ciutat. L'edifici té com a logotip identificador la porta de Gaudí que correspon a la porta est de l'antiga Finca Güell.

La Facultat acull el no gaire conegut però important Museu de la Farmàcia Catalana, que aplega més de 3.000 objectes. A més de

*

L'edifici té com a logotip identificador la porta de Gaudí que correspon a la porta est de l'antiga Finca Güell

la sala destinada exclusivament al museu, on s'acumulen centenars de peces, la col·lecció es desplega per tot l'edifici de la facultat. Ideal per ser obert i dinàmic, cada racó, cada replà d'escala i cada passadís s'aprofita per situar-hi vitrines i antigues màquines i estris farmacèutics.

El museu el va fundar el mateix any 1957 Jesús Isamat Vila, primer professor d'Història de la Farmàcia, i bàsicament s'ha anat nodrint de donacions.

7

Pati Geològic de la Facultat de Ciències de la Terra (UB)

Any de construcció: 2014

Adreça: carrer de Martí i Franquès, s/n

Edifici accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

La Facultat de Ciències de la Terra de la Universitat de Barcelona té un petit jardí geològic, al pati interior de l'edifici, que es va inaugurar l'octubre del 2014. L'objectiu principal d'aquest espai és acostar el món de la geologia al conjunt de la societat d'una manera divulgativa i entenedora per a tothom.

El Pati Geològic també és una eina docent oberta a estudiants de totes les edats, i s'escapa del concepte tradicional de museu tancat. És un jardí de roques i pedres que explica la geologia de la Península Ibèrica des de deu metres de fondària fins a la superfície. S'hi poden veure, entre d'altres, lloses granítiques de la Serralada Litoral Ca-

talana, blocs d'esquistes de pedreres de l'Alt Empordà, pissarres originàries del Massís Ibèric, gres vermell típic de les construccions de l'Europa gòtica i roques calcàries nummulítiques riques en registre fòssil.

El futur Jardí Geològic és un projecte de la UB, inclòs en l'Estratègia de sostenibilitat turística en destinacions de l'Ajuntament de Barcelona, que es finançarà amb els fons Next Generation EU. El Jardí, que està previst que se situï al carrer de Menéndez y Pelayo, servirà per divulgar la història del planeta Terra i relacionar-la amb desafiaments actuals com ara la crisi climàtica, la transició energètica i la sostenibilitat dels recursos naturals.

8

Geociències Barcelona

Any de construcció de l'edifici actual: 1982

Adreça: carrer de Lluís Solé i Sabarís, s/n

L'edifici només es pot observar des de l'exterior.
Per fer-hi una visita cal concertar cita prèvia

© Quim Roser

Geociències Barcelona (GEO3BCN), que anteriorment es deia *Institut de Ciències de la Terra Jaume Almera*, en honor al geòleg i seminarista català Jaume Almera i Comas (1845-1919), és un centre de recerca del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). Actualment, té uns vuitanta treballadors i treballadores, entre personal científic, tècnic i administratiu, i es considera un dels centres de recerca en geociències més rellevants d'Espanya. Més enllà de la recerca, l'institut serveix com a font d'assessorament en casos d'emergències de riscos naturals, com ara erupcions volcàniques, terratrèmols, sequeres i inundacions, i col·labora, entre d'altres, en projectes relacionats amb la indústria dels recursos naturals.

**Un dels centres de recerca
en geociències més rellevants
de l'Estat**

**Primer institut autònom de
recerca geològica pertanyent al
CSIC a Barcelona**

Geociències Barcelona es va crear el 1965 com el primer institut autònom de recerca geològica pertanyent al CSIC a Barcelona, i entre els anys 1981 i 1982 es va construir i inaugurar l'edifici actual, al Campus Sud de les Corts.

9

Facultat de Biologia (UB)

Any de construcció: 1982

Adreça: avinguda Diagonal, 643

Edifici accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

La Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona, pionera a l'Estat espanyol, es va crear l'any 1974 i es va traslladar a l'emplaçament actual l'any 1982.

Es tracta d'un dels puntals en producció científica de la UB i consta de tres edificis principals: el Margalef, el Prevosti i l'Aulari, que recentment s'ha batejat com a edifici Durfort, en homenatge pòstum a la científica i catedràtica Mercè Durfort. La biblioteca de la Facultat ocupa un quart edifici i té accés a més de 41.000 monografies i a múltiples arxius personals d'antics professors, com Ramon Margalef i López i Antoni Prevosti i Pelegrín, entre d'altres.

La Facultat també disposa d'instal·lacions tècniques i científiques, com un hiver-

Un dels puntals en producció científica de la UB

nacle, camps experimentals, estabularis i altres instal·lacions específiques. Així mateix, acull exposicions culturals i científiques. L'edifici, de maó vist, és obra dels arquitectes J. A. Ballesteros, J. C. Cardenal i F. de la Guardia. Està configurat al voltant d'un gran pati cobert per un element d'il·luminació zenital que integra totes les plantes amb la planta baixa, i propicia la interrelació dels departaments a través de galeries que es desenvolupen al voltant del mateix pati.

10

Facultats de Física i de Química (UB)

Any de construcció: 1969

Adreça: **avinguda Diagonal, 645,**
i carrer de Martí i Franquès, 1-11

 Edifici totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

 Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

Aquestes dues facultats de la Universitat de Barcelona comparteixen gran part de l'edifici de l'avinguda Diagonal que acull l'Atri Solar, una estructura fotovoltaica que data de l'any 2004 i que va ser pionera pel que fa a la integració arquitectònica. Té una potència instal·lada de 60 megawatts anuals, que evita l'emissió a l'atmosfera d'unes 6 tones anuals de CO₂. Es tracta d'una única estructura aèria integrada a l'edifici de les facultats de Física i de Química, que s'eleva sobre un espai ampli semicobert que aconsegueix conjugar i plasmar visualment les idees d'innovació tecnològica i de desenvolupament sostenible.

Així mateix, al vestíbul de la Facultat de Física es pot admirar l'exposició «La his-

*

**L'edifici acull l'Atri Solar,
una estructura fotovoltaica
pionera**

tòria de l'electromagnetisme», que presenta una selecció d'objectes procedents de la Col·lecció Històrica d'Instruments Científics de la Facultat de Física. A la Facultat de Química, el públic pot veure-hi el projecte de museïtzació de les taules periòdiques, una intervenció integrada en l'espai, on s'incorpora de manera permanent, cercant un diàleg amb l'arquitectura de la Facultat.

II

Facultat de Belles Arts (UB)

Any de construcció: 1967

Adreça: carrer de Pau Gargallo, 4

Edifici parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

La Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona té l'origen en l'Escola Gratuïta de Disseny, creada el 1775. El 1849, es va transformar en l'Escola Provincial de Belles Arts, i en els ensenyaments aplicats als diferents oficis s'hi van començar a impartir, també, les anomenades arts nobles: pintura, escultura i arquitectura. Gairebé un segle més tard, l'any 1940, l'àrea de Belles Arts es va separar dels ensenyaments aplicats i va néixer l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi, que el 1978 va esdevenir l'actual Facultat de Belles Arts.

Al llarg dels anys, per les aules de l'Escola hi han passat nombrosos alumnes, alguns dels quals han estat personalitats artístiques, com ara Damià Campeny, Marià For-

tuny, Pau Gargallo, Josep Llimona, Joan Miró, Isidre Nonell, Pablo Ruiz Picasso i Modest Urgell. L'escultura de grans dimensions que representa sant Jordi que podem veure a l'entrada de l'edifici és obra de l'artista Lluïsa Granero per encàrrec de la Facultat, on va ser catedràtica d'Escultura, la primera d'Espanya.

Actualment, la Facultat de Belles Arts té cinc edificis, on s'imparteixen els graus de Belles Arts, Conservació-Restauració de Béns Culturals, i Disseny, i disposa de tallers, laboratoris i serveis adients per donar resposta a les necessitats creatives i experimentals dels estudiants, així com d'una sala d'exposicions que vol ser un espai obert a la ciutat.

12

Campus Diagonal Sud (UPC)

Any de construcció: a partir del 1961

Adreça: **avinguda Diagonal, 645,**
i carrer de Martí i Franquès, 1-11

La Universitat Politècnica de Catalunya garanteix l'aplicació del disseny universal en els seus espais, físics i virtuals, i en els serveis i els processos. Per a més informació, consulteu: <https://inclusio.upc.edu/ca/compromis-upc>

Espais públics amb horaris d'obertura

© Quim Roser

La Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) té nou campus distribuïts en set ciutats catalanes: Barcelona, Castelldefels, Manresa, Sant Adrià de Besòs, Sant Cugat del Vallès, Terrassa i Vilanova i la Geltrú.

Al Campus Diagonal Sud, l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB), l'Escola Politècnica Superior d'Edificació de Barcelona (EPSEB), l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona (ETSEIB) i la Facultat de Matemàtiques i Estadística (FME) comparteixen espais amb el Parc Tecnològic de Barcelona, on centres i grups de recerca capdavanters de la UPC desenvolupen projectes de tecnologia en col·laboració amb el món industrial, en

sectors com ara la realitat virtual, la robòtica, la informàtica, la mecatrònica i la bioenginyeria, entre d'altres.

Entre aquests centres de recerca, podem trobar l'Institut de Robòtica i Informàtica Industrial, centre mixt del CSIC i l'UPC capdavanter a Espanya en la recerca en robòtica i control automàtic, que es va crear el 1995 i s'ubica a la FME des del 2001.

Es tracta d'un campus d'excel·lència internacional que, juntament amb el Parc Científic de Barcelona –que també s'inclou en aquesta ruta–, forma un entorn territorial que s'ha batejat amb el nom de *Diagonal Portal del Coneixement*, ja que és un dels llocs amb més recursos acadè-

Campus d'excel·lència internacional que, juntament amb el Parc Científic de Barcelona, forma un entorn territorial que s'ha batejat amb el nom de Diagonal Portal del Coneixement

mics, científics i tecnològics de tot l'Estat espanyol i del sud d'Europa. L'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona, per exemple, ha estat un referent en la transformació de l'àmbit energètic, per haver impulsat una economia

sostenible i haver tingut molt en compte la responsabilitat social, i es tracta d'un referent arquitectònic de l'arquitectura moderna dels anys seixanta, dissenyada per l'arquitecte Robert Terradas.

També cal fer un esment especial a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, pel que fa al continent, format per l'edifici històric, i, sobretot, per l'ampliació, que va obtenir el premi FAD d'Arquitectura el 1987, projectada per Josep Antoni Coderch de Sentmenat, un dels arquitectes catalans més reconeguts de la segona meitat del segle xx. També hi trobem la Càtedra Gaudí i la Biblioteca Oriol Bohigas, que es troba dins la mateixa illa i conté un dels arxius d'arquitectura més importants d'Europa.

13

Parc Científic de Barcelona (UB)

Any de construcció: a partir del 1998

Adreça: carrer de Baldiri Reixac, 4-12 i 15

Espai accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Els edificis només es poden observar des de l'exterior. Per fer-hi una visita cal concertar cita prèvia

Impulsat per la Universitat de Barcelona l'any 1997, va ser la primera iniciativa per crear un centre científic i tecnològic d'aquestes característiques a l'Estat espanyol. El Parc Científic de Barcelona és un dels ecosistemes referents a Europa en recerca, transferència tecnològica i innovació, amb més de 100.000 m² construïts i més de 3.000 professionals, que principalment treballen en el sector salut, de dispositius mèdics, biotecnologia, cosmètica i nutrició. Les empreses instal·lades al Parc Científic de Barcelona gaudeixen d'un entorn idoni dedicat a la generació, la transferència i la captació de valor en diversos àmbits del coneixement, i formen un potent clúster en ciències de la vida.

Avui dia, el conjunt està format per set edificis on hi treballen professionals re-

La primera iniciativa per crear un centre científic i tecnològic d'aquestes característiques a l'Estat espanyol

Un dels objectius del Parc és fomentar la vocació científica entre el jovent

partits en més de 120 entitats: set centres de recerca punters, prop de cent empreses, entre les quals grans empreses internacionals, pimes i *start-ups*, onze entitats

© Quim Roser

© Quim Roser

sense ànim de lucre i vuit grups, unitats i serveis de la Universitat de Barcelona. Des del 2021, també acull el BCN Health Booster, un programa de tres anys adreçat a empreses del sector salut per ser accelerades accedint a un laboratori del Parc. Es tracta d'una iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona, el Parc, Barcelona Activa i Biocat.

El Parc Científic de Barcelona treballa, des de fa més de vint anys, per fomentar les vocacions científiques entre el jovent, amb el programa Recerca en Societat, amb una participació anual de més de 6.000 participants d'entre 10 i 18 anys.

Com s'ha comentat a l'apartat anterior, juntament amb altres espais universitaris

Un dels ecosistemes referents a Europa en recerca, transferència tecnològica i innovació

Un entorn idoni dedicat a la generació, la transferència i la captació de valor en diversos àmbits del coneixement

com el Campus Sud de la Universitat Politècnica de Catalunya, el conjunt es coneix com a Diagonal Portal del Coneixement i vol ser un referent a tot el sud d'Europa.

14

Institut de Biologia Molecular de Barcelona (IBMB)

Adreça: carrer de Baldiri Reixac, 4-8

 Espai accessible per a persones amb mobilitat reduïda

 L'edifici només es pot observar des de l'exterior. Per fer-hi una visita cal concertar cita prèvia

© Quim Roser

L'IBMB està situat al Parc Científic de Barcelona (PCB), que hem descrit anteriorment.

L'Institut de Biologia Molecular de Barcelona (IBMB) és un institut de recerca que pertany al Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). L'IBMB està compromès amb la generació de coneixement, a l'avantguarda de les ciències de la vida, per proporcionar comprensió sobre l'arquitectura de la vida des de tots els àmbits, integrant des de la molècula fins a l'organisme, i per explotar/transferir el coneixement adquirit als desafiaments biomèdics i biotecnològics de la societat.

L'estratègia de recerca de l'IBMB té com a objectiu entendre l'arquitectura molecular

*

A l'avantguarda de les ciències de la vida

i la dinàmica dels sistemes cel·lulars.

A l'IBMB, els equips de recerca, associats al Departament de Biologia Estructural i Molecular, tenen com a objectiu descobrir la regulació i la funció de les màquines macromoleculares en conjunts subcel·lulars múltiples i de vegades de curta durada. En un segon grau de complexitat, el Departament de Cèl·lules i Teixits té com a objectiu connectar equips d'investigació de l'IBMB a través de l'amplitud de la biologia cel·lular que estudien la regulació i les conseqüències de l'organització de grans complexos biològics a tota la cèl·lula.

15

Espai esportiu de la Bederrida i dipòsit d'aigua pluvial

Adreça: carrer de Pascual i Vila, 2

Instal·lacions totalment accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

Obert cada dia de la setmana, de 10 a 21 h

© Quim Roser

A les Corts hi ha nombroses zones on es poden practicar una gran varietat d'esports. Es tracta d'un districte molt vinculat a l'esport i a la pràctica esportiva, a més de ser el territori que alberga una part important dels grans clubs professionals de la ciutat. A la zona del Campus Sud, hi destaquen les instal·lacions de l'espai esportiu urbà de la Bederrida, pensades per fer esport de manera lliure i gratuïta. Actualment, s'estan fent les obres per construir un pavelló poliesportiu provisional que acollirà la pràctica esportiva mentre durin les obres d'ampliació del Pavelló Esportiu Municipal L'illa, al carrer Numància.

També és interessant destacar que sota la plaça hi ha un gran dipòsit d'aigua pluvial que ocupa el subsol de tot l'espai. Es tracta

d'una construcció totalment soterrada, un dels dipòsits d'aigua més grans de la ciutat, destinada a dipòsit de regulació i tractament primari del sanejament de Barcelona. I és que la ciutat disposa d'un disseny de recollida d'aigua pluvial a partir de dipòsits reguladors subterranis distribuïts per tota la ciutat, que controlen àrees concretes de recepció d'aigua i en regulen el cabal cap a l'àrea beneficiada. Mitjançant paviments filtrants i una xarxa de dipòsits i canalitzacions de reg a l'espai públic, es contribueix a la sostenibilitat amb el reaprofitament de l'aigua de la pluja.

La funció principal d'aquests dipòsits és la de retenir l'aigua pluvial, amb un doble objectiu: evitar que hi hagi inundacions a la via pública i impedir que l'aigua bruta arribi als rius i al mar i els contamini.

Campus Sud

Parc de Cervantes

Av. de Pedralbes

Pas

19

16

Jardins de Pedralbes

Plaça de Pius

4

17

M
Palau Reial

9

6

Av. Diagonal

10a

5

8

7

M

Zona Universitària

12a

12b

12c

10b

Gargallo

11

12d

15

3

Av. Doctor Marañón

C. de Pau

12e

14

13

18

C. de Martí i Franquès

Camp Nou

20

 Distància: 4 km (entre els punts 1 i 12)

 Temps estimat: 1 h

1. **Can Vinyals de la Torre o Torre Rodona**
(carrer del Doctor Salvador Cardenal, 7)
2. **Masia de Can Planes**
(avinguda de Joan XXIII, 2)
3. **Cementiri de les Corts**
(avinguda de Joan XXIII, 3- 15)
4. **Finca Güell. Porta est**
(avinguda de Joan XXIII, 27)
5. **Finca Güell. Porta sud**
(carrer de Lluís Solé i Sabarís, 1-9)
6. **Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació**
(avinguda de Joan XXIII, 27-31)
7. **Facultat de Ciències de la Terra**
(carrer de Martí i Franquès, s/n)
8. **Geociències Barcelona**
(carrer de Lluís Solé i Sabarís, s/n)
9. **Facultat de Biologia**
(avinguda Diagonal, 643)
- 10a. **Facultat de Química**
(avinguda Diagonal, 645, i carrer de Martí i Franquès, 1-11)
- 10b. **Facultat de Física**
(avinguda de Joan XXIII, 2)
11. **Facultat de Belles Arts**
(carrer de Pau Gargallo, 4)
- 12a. **Escola Politècnica Superior d'Edificació de Barcelona**
(avinguda del Dr. Marañón, 44-50)
- 12b. **Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona**
(avinguda Diagonal, 649)
- 12c. **Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona**
(avinguda Diagonal, 647)
- 12d. **Facultat de Matemàtiques i Estadística**
(carrer de Pau Gargallo, 14)
- 12e. **Institut de Robòtica i Informàtica Industrial**
(carrer de Llorens i Artigas, 4)
13. **Parc Científic de Barcelona**
(carrer de Baldiri Reixac, 4-12 i 15)
14. **Institut de Biologia Molecular de Barcelona**
(carrer de Baldiri Reixac, 15)
15. **Parc de la Bederrida**
(carrer de Baldiri Reixac, 15)
16. **Facultat de Dret**
(avinguda Diagonal, 684)
17. **Facultat d'Economia i Empresa**
(avinguda Diagonal, 690-696)
18. **CEM Aristides Maillol**
(carrer de Martí i Franquès, 19-21)
19. **Barcelona Supercomputing Center**
(plaça d'Eusebi Güell, 1-3)
20. **Camp Nou**
(carrer d'Aristides Maillol s/n)
21. **Jardins de la Maternitat**
(travessera de les Corts, 159)

seig de Ma

a
s XII

1

2

21

M
Les Corts

Jardins
de la
Maternitat

Gran Via de Carles III

C. de Joan Güell

C. de Galileu

C. de Vallespir

C. de Berlin

M
Plaça
del Centre

**Districte de
les Corts**